

KS. JERZY MISIUREK

PASCHALNY WYMIAR ŻYCIA KONSEKROWANEGO

Życie konsekrowane zajmuje niewątpliwie trwałe miejsce w Kościele. Poprzez osobistą świętość swych członków zakony ubogacają Kościół, a wierne swemu powołaniu, stają się charyzmatycznym znakiem obecności dóbr nieprzemijających i świadectwem o Bogu. Nic dziwnego, że problematyka życia konsekrowanego, w szczególności zaś duchowości zakonnej, budzi zawsze żywe zainteresowanie. Można mówić, że już w 1950 r. na Kongresie Międzyzakonnym w Rzymie zainicjowano proces odnowy życia zakonnego. Jednakże podstawą głębszego ujęcia teologii życia konsekrowanego, jak i przepisów prawnych, które znalazły swe miejsce w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego (por. kan. 573-746), stała się konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (zwł. nr 43-47) Soboru Watykańskiego II, jak też dekret *Perfectae caritatis* tegoż Soboru. Na uwagę zasługuje również adhortacja apostolska Pawła VI *Evangelica testificatio* z 1971 r., w której papież wraca do wskazań odnowy życia zakonnego w duchu ostatniego Soboru, jak też adhortacja Jana Pawła II *Redemptionis donum* z 1984 r. na temat konsekracji zakonnej w świetle tajemnicy Odkupienia, a zwłaszcza adhortacja posynodalna *Vita consecrata* z 1996 r., w której Jan Paweł II ukazał najgłębszy sens życia konsekrowanego, zakotwiczony w tajemnicy Trójcy Przenajświętszej.

Wśród bogactwa treści posynodalnej adhortacji zawiera się też wiele myśli związanych z problematyką paschalnego misterium życia konsekrowanego, powołanego do nieustannego ubogacania miłością do Chrystusa i ściślej z Nim przyjaźni. Oznacza to, że męka, śmierć na krzyżu i zmartwychwstanie są szczególną siłą pociągającą wybranych ludzi do pójścia za Chrystusem.

I. ŻYCIE KONSEKROWANE

W znaczeniu ogólnym konsekracja oznacza przeznaczenie określonej osoby lub rzeczy na wyłączną służbę Bogu, z równoczesnym wyłączeniem jej z użytku świeckiego. W szczególny sposób konsekrowane są te osoby, które poświęcając się służbie Bożej i sprawowaniu Boskich tajemnic, świadomie wyrzekają się spraw należących do tego świata. Właśnie życie zakonne ma w sobie moc konsekracji, bowiem domaga się powzięcia decyzji wyłącznej przynależności do Boga i poświęcenia Mu wszystkich sił i czasu. Konsekracja zakonna dokonuje się w momencie złożenia profesji, a więc ślubów, na mocy których osoba zobowiązuje się do zachowania rad ewangelicznych. Osoba taka nie należy już do siebie, lecz do Boga, który posługuje się nią w realizacji swoich celów. Z tego względu życie osoby konsekrowanej winno być własnością Boga, a stąd wypełnione poszukiwaniem Jego czci i chwały¹ Ojciec Święty Jan Paweł II podkreślił, że życie konsekrowane „jest darem Boga Ojca udzielonym Jego Kościołowi za sprawą Ducha Świętego”; jest ono głęboko zakorzenione „w przykładzie życia i w nauczaniu Chrystusa Pana”²

Dokumenty soborowe, a za nimi również i papieskie, zwracają uwagę na to, że życie konsekrowane jest skierowane ku „przysporzeniu świętości i na większą chwałę jednej i niepodzielnej Trójcy, która w Chrystusie i przez Chrystusa jest źródłem i początkiem wszelkiej świętości”³ Także samo powołanie do życia konsekrowanego jest ujmowane jako dzieło Boga jednego w Trójcy Osób. Wezwani bowiem przez Boga do praktykowania rad ewangelicznych, idą za Chrystusem dziewiczym i ubogim, żyją dla Niego, pobudzani miłością rozlaną przez Ducha Świętego. Tak więc w działaniu Ducha Świętego można dopatrywać się genezy powołania do praktykowania rad ewangelicznych. Duch Święty przez swe natchnienia udziela światła i łaski w celu podjęcia zadań przekraczających czysto ludzkie możliwości⁴

Życie konsekrowane wydaje się być szczególniejszą intensyfikacją życia chrześcijańskiego dzięki wyjątkowemu działaniu Ducha Świętego. Przekonanie takie wynika ze stwierdzenia konstytucji *Lumen gentium*, która zauważa, że „w różnych rodzajach życia i powinnościach jedną świętość uprawiają

¹ Por. A. M a r c h e t t i, *Zarys teologii życia duchowego*, cz. III, Kraków 1996, s. 95.

² J a n P a w e ł II, *Adhortacja „Vita consecrata”* 1 (dalej: VC).

³ KK 47.

⁴ Por. J. M i s i u r e k, *Charyzmatyczny wymiar życia konsekrowanego*, „Życie Konsekrowane” 1(1998), s. 25.

wszyscy, którymi kieruje Duch Boży, a posłuszni głosowi Ojca i czcząc Boga Ojca w duchu i prawdzie, podążają za Chrystusem ubogim, pokornym i dźwigającym krzyż, aby zasłużyć na uczestnictwo w Jego chwale”⁵ Toteż życie konsekrowane nie polega tylko na naśladowaniu Jezusa Chrystusa, do czego są zobowiązani wszyscy chrześcijanie, lecz na przeżywaniu i wyrażaniu swojej konsekracji zakonnej zgodnie z własnym charyzmatem. Według Jana Pawła II osoby konsekrowane w odróżnieniu od innych chrześcijan, nie tylko czynią Chrystusa sensem swego życia, ale starają się także o odtworzenie w sobie, na miarę swoich możliwości, tej formy życia, jaką „obrał sobie Syn Boży przyszedłszy na świat”⁶ Przyjęcie więc danego charyzmatu jako specyficznej formy tajemnicy życia Zbawiciela jest równocześnie odpowiedzią na wezwanie do życia konsekrowanego. A zatem Duch Święty jako źródło wszelkich charyzmatów może wzbudzać i w rzeczywistości wzbudza, także w czasach nam współczesnych nowe formy życia konsekrowanego, chcąc niejako w ten sposób dać odpowiedź na nowe potrzeby w zakresie pełnienia przez Kościół jego misji w dzisiejszym świecie.

W rzeczy samej życie konsekrowane jako szczególny sposób realizowania osobistej świętości jest zarazem ogromnym wsparciem świętości całego Mistycznego Ciała. Praktykujący rady ewangeliczne odtwarzają niejako w swym życiu cechy stanowiące podobieństwo Kościoła do Chrystusa. I z tego względu Kościół w osobach konsekrowanych przeżywa także rady ewangeliczne. W łączności z Kościołem, jak przypomina Sobór, osoby konsekrowane mają być świadkami Chrystusa i wraz z Nim wypełniać swoje powołanie. Powinny się przy tym kierować charyzmatem własnego instytutu, który ma na celu dobro wspólnoty, a więc całego Kościoła⁷

Jan Paweł II przypomniał, że życie konsekrowane jest w Kościele i dla Kościoła. Kościół bowiem przyjmuje śluby, błogosławi i zatwierdza ofiarę, przedstawiając ją Bogu. Kościół nie tylko przyjmuje dar powołanej osoby, ale też czyni się jej gwarantem. Warto przy tym zauważyć, że konsekracja zakonna stanowi jakby odnowę konsekracji sakramentu chrztu, która jeszcze radykalniej zobowiązuje daną osobę. Papież, nawiązując do konstytucji *Lumen gentium*, przypomina, że „profesja rad ewangelicznych należy niezaprzeczalnie do życia i świętości Kościoła” Oznacza to, że „życie konsekrowane, obecne w Kościele od samego początku nigdy nie zaniknie jako jego niezbywalny i konstytutywny element, ponieważ wyraża samą jego naturę” Toteż „wizja

⁵ KK 41.

⁶ VC 16.

⁷ Por. KK 44.

Kościół złożony wyłącznie z szafarzy i z wiernych świeckich nie odpowiada zamiarom jego Boskiego Założyciela, jakie możemy odczytać z Ewangelii i z innych pism Nowego Testamentu”⁸ Z tego też względu życie konsekrowane należy do szczególnych elementów konstytutywnych Chrystusowego Kościoła.

Z pójściem za Chrystusem wiąże się ściśle dawanie świadectwa. Chodzi tu również o wierne naśladowanie Chrystusa, co łączy się z różnymi trudnościami. W związku z tym jedni naśladowają Chrystusa w modlitwie i kontemplacji, inni w przepowiadaniu Dobrej Nowiny, jeszcze inni w trosce o ubogich i w okazywaniu chrześcijańskiego miłosierdzia. Wszystko to tłumaczy nam w jakiś sposób różne formy życia konsekrowanego w Kościele. W każdym bądź razie ważne jest również zapotrzebowanie Kościoła na konkretną posługę, co w czasie zbiegło się z osobą założyciela przynaglonego oddziaływaniem Ducha Świętego.

Nowy Kodeks Prawa Kanonicznego przypomina, że „życie konsekrowane przez profesję rad ewangelicznych jest trwałą formą życia, w której wierni pod działaniem Ducha Świętego, naśladowując dokładniej Chrystusa, oddają się całkowicie umiłowaniu nade wszystko Bogu, ażeby – poświęceni z nowego i szczególnego tytułu dla chwały Boga, budowania Kościoła i zbawienia świata – mogli osiągnąć doskonałą miłość w służbie królestwa Bożego, i stawszy się w Kościele wyraźnym znakiem, zapowiadać niebieską chwałę”⁹ Tak więc powołanie do życia konsekrowanego jest szczególnym wezwaniem do ukazania świętości Mistycznego Ciała. Ta świętość wyrasta przede wszystkim z powszechnego powołania do życia doskonałego. Jednakże powołani do życia konsekrowanego dążą do świętości własną drogą i w sposób bardziej radykalny aniżeli inne stany. W jednym Chrystusowym Kościele istnieją różne formy życia konsekrowanego. Kodeks wyróżnia wśród nich instytuty zakonne, instytuty świeckie, życie pustelnicze i stan dziewic konsekrowanych oraz stowarzyszenia życia apostołskiego.

Konsekracja zakonna ma charakter wspólnotowy; składa się ją Bogu w określonej rodzinie zakonnej, tzn. we wspólnocie osób poświęconych Bogu. Tak więc życie zakonne jest przede wszystkim wspólnotą – *communio*. Granice tej wspólnoty wyznacza praktykowana od starożytności profesja rad ewangelicznych.

⁸ VC 29.

⁹ KPK, kan. 573 § 1.

W jednej ze środowych katechez Jan Paweł II, odwołując się do adhortacji *Redemptionis donum*, zwraca uwagę na głęboką radość wiążącą się z życiem oddanym Bogu przez profesję rad ewangelicznych. Zaznacza jednak, że życie to nie wyklucza ofiary i nie uwalnia od niej, bowiem zakonnik lub zakonnica dążą do głębokiego upodobnienia się do ukrzyżowanego Chrystusa. Z uwagi na to, że Zbawiciel ofiarował siebie za Kościół (Ef 5, 25), to w świetle Jego krzyżowej ofiary można zrozumieć każde zjednoczenie osoby zakonnej z Chrystusem i jej przeznaczenie do „głębszego uczestnictwa w Chrystusowej ofierze za zbawienie świata”¹⁰ Wiąże się z tym udział osób konsekrowanych w misji Chrystusa, w Bożym zamierzeniu zbawienia i pojednania ludzkości. Jan Paweł II przypomina, że „w ich wezwaniu jest zawarte zadanie całkowitego poświęcenia się misji Chrystusa; więcej – pod działaniem Ducha Świętego, który jest źródłem każdego powołania i charyzmatu, samo życie konsekrowane staje się misją, tak jak było nią całe życie Jezusa”¹¹ Tak więc misja jest konstytutywnym elementem Kościoła, a przez Kościół także życia konsekrowanego: „Można powiedzieć, że misyjność jest wpisana w samo serce każdej formy życia konsekrowanego”¹² Osoba konsekrowana ma współpracować w misji Jezusa, by przyczynić się do dzieła odnowy i zbawienia świata.

II. JEZUS UKRZYŻOWANY I ZMARTWYCHWSTAŁY W CENTRUM ŻYCIA OSOBY KONSEKROWANEJ

W adhortacji *Vita consecrata* Jan Paweł II przypomina, że „osoba konsekrowana doświadcza prawdy Boga-Miłości i to doświadczenie jest tym bardziej bezpośrednie i głębokie, im bardziej pragnie ona trwać pod Krzyżem Chrystusa” Papież dodaje, że „ten, który w momencie śmierci jawi się ludzkim oczom oszpecony i pozbawiony wszelkiego piękna, do tego stopnia, że patrzący nań zakrywają sobie twarze (por. Iz 53, 2-3), właśnie na Krzyżu objawia w pełni piękno i moc Bożej miłości”¹³ Nic dziwnego, że Ojciec Święty wzywa osoby konsekrowane do kontemplacji „Jezusa wywyższonego

¹⁰ *Życie konsekrowane w nauczaniu Jana Pawła II*, red. Cz. Drążek, Kraków 1996, s. 50.

¹¹ VC 72.

¹² VC 25.

¹³ VC 24.

na Krzyżu” On bowiem przez swe milczenie i osamotnienie ogłosił proroctwo „absolutną transcendencję Boga wobec wszystkich dóbr stworzonych”, dając równocześnie poprzez zwycięstwo nad grzechem „nowe życie zmarłychwstania”¹⁴

Widzimy więc, że Papież w szczególny sposób akcentuje znaczenie tajemnicy Chrystusowego Krzyża, łącząc je nierozdzielnie z wydarzeniem zmarłychwstania jako integralnym w życiu Jezusa. On to bowiem przez śmierć wyzwolił człowieka z niewoli grzechu, przywracając go do godności przybranego dziecka Bożego. Kontemplacja zatem ukrzyżowanego Chrystusa stała się „źródłem natchnienia dla wszystkich powołań; z niej biorą początek – obok podstawowego daru Ducha – wszystkie dary, a zwłaszcza dar życia konsekrowanego”¹⁵ Kontemplując Jezusa ukrzyżowanego, zwracamy uwagę na Jego Osobę, naturę, godność, niewinność, świętość, mądrość, wszechmoc, dobroć i miłość. Taki właśnie Jezus stał się przedmiotem wzgardy i poniżenia, był torturowany i zraniony, cierpiał ból i przyjął śmierć. Wszystko to jednak stało się ze względu na nas, a więc dla naszego zbawienia, wybawienia od grzechów, czyli wypływa z miłości, którą nas umiłował, i jaką chce, abyśmy Go miłowali. Pamiętać trzeba, że kontemplacja Chrystusa ukrzyżowanego jest równocześnie wezwaniem do całkowitego i bezgranicznego opowiedzenia się za Nim. Wyrażać się to ma w całym naszym życiu, we wszystkich naszych działaniach zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych, a wreszcie niejako w przekształceniu się w samego Jezusa. Osoby konsekrowane ukształtowane na Jego wzór i przemienione w Niego powinny Mu oddać się bez reszty we wszystkich pragnieniach i czynach, żyć w Chrystusie, a On w nich, by mógł działać i zwyciężać. Dostrzegamy zatem w naszym życiu duchowym wielkie owoce kontemplacji Chrystusa ukrzyżowanego. Przede wszystkim kontemplowanie takiego Chrystusa powinno zapalać nas do szczególnej ku Niemu miłości.

Kontemplując Krzyż Chrystusa, dostrzegamy w Nim ogrom miłości zarówno wobec Ojca niebieskiego, jak też wobec naszych bliźnich. W żadnym ze stworzeń nikt nie potrafi odnaleźć takiej głębi miłości jak w Jezusie Chrystusie, w jego Wcieleniu, życiu, męce i śmierci. W całym swym życiu i w każdym momencie tego życia, zwłaszcza zaś w śmierci na krzyżu dał Zbawiciel temu wyraz. Toteż dla wszystkich, a szczególnie dla osób konsekrowanych, jest On wzorem przyporządkowania się bez reszty woli Boga. Wiadomo, że

¹⁴ VC 23.

¹⁵ Tamże.

pełniących wolę swego Ojca nazywa Chrystus kimś sobie najbliższym (por. Łk 8, 19). Jest to wyraz szczególnego wyróżnienia tych, którzy swoją wolę podporządkowują Bogu.

Zbawczą śmierć Jezusa na Kalwarii należy pojmować jako wydarzenie wewnątrztrynitarne, a więc jako niesioną Duchem Świętym „samą siebie wyniszczającą miłość Ojca ku Synowi i Syna ku Ojcu”¹⁶ Taką miłość winna odzwierciedlać w sobie osoba konsekrowana, która przez wierność tajemnicy krzyża wyznaje swe zawierzenie „w miłość Ojca, Syna i Ducha Świętego, i nią żyje”¹⁷ Tak więc tajemnica Chrystusowego Krzyża jest teologicznym fundamentem i jednocześnie przyczyną, która umożliwia osobom konsekrowanym realizację tej miłości w całej rozciągłości.

A chodzi tu o miłość „nadobfitą”, jak mówi Papież, „miłość Bożą, rozlewającą się na ten świat”, będącą wielkim znakiem zbawczej obecności Chrystusa, szczególnie w chwilach trudności i prób¹⁸ Jan Paweł II świadczy, że na Krzyżu w najdoskonalszy sposób wyraziła się miłość Chrystusa do Ojca i do wszystkich ludzi, a była to miłość dziewicza, natomiast Jego ubóstwo stało się całkowitym ogołoceniem, zaś posłuszeństwo – „darem z własnego życia” Nic dziwnego, że „kontemplacja ukrzyżowanego Chrystusa jest źródłem natchnienia dla wszystkich powołań”¹⁹ W tym kontekście Ojciec Święty zwraca uwagę na sytuacje niezwykle trudne, na prześladowania i męczeństwo, na które narażone są często osoby konsekrowane. Cierpienia te przyjmują one z pokorą, by we własnym ciele dopełnić „braki udreń Chrystusa” (Kol 1, 24), z milczącym poświęceniem i poddaniem się woli Boga. Ta wierność Bogu jest też źródłem „ofiarniej służby braciom, którą osoby konsekrowane pełnią, kosztem wielu wyrzeczeń, przez nieustanną modlitwę wstawieniową za potrzeby braci, przez bezinteresowną posługę ubogim i chorym, przez wzajemną pomoc w trudnościach, przez gorliwy udział w troskach i doświadczeniach Kościoła”²⁰ Widzimy więc, że w myśl nauczania Jana Pawła II życie konsekrowane ma charakter paschalny. Wymaga ono ukrzyżowania własnego *ja*, by w całej pełni naśladować ukrzyżowanego Chrystusa.

W samym centrum duchowości zakonnej zawsze był Krzyż i Zmartwychwstały Jezus. Kontemplacja Jego życia budziła różne formy naśladowania

¹⁶ S. U r b a ń s k i, *Mistyka życia konsekrowanego*, [w:] *Vita consecrata. Tekst i komentarze*, Lublin 1999, s. 368.

¹⁷ VC 24.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ VC 23.

²⁰ VC 24.

i służenia Mu w Jego Kościele. Przywołując w swej adhortacji scenę przemienienia na górze Tabor, Jan Paweł II zaznacza:

Epizod Przemienienia wyznacza moment przełomowy w misji Jezusa. Jest to objawienie, które utwierdza wiarę w sercach uczniów, przygotowuje ich na dramat Krzyża i zapowiada chwałę zmartwychwstania. Ta tajemnica jest wciąż na nowo przeżywana w Kościele – Ludzie Bożym zmierzającym na eschatologiczne spotkanie ze swoim Panem. Tak jak trzech wybrani Apostołowie, Kościół kontempluje przemienione oblicze Chrystusa, aby utwierdzić się w wierze, a później nie załamać się wobec Jego oblicza zniekształconego na Krzyżu²¹

Wiadomo, że zmartwychwstały Chrystus żyje w Kościele, uświęcając go i umacniając poprzez słowo i sakramenty, zwłaszcza zaś przez Eucharystię. Z tego źródła wiele czerpie również życie konsekrowane. Toteż w Jego centrum winien być zawsze ukrzyżowany i zmartwychwstały Pan.

Bardzo ważnym elementem życia zakonnego jest złożenie siebie samego i wszystkich swoich spraw w ofierze Bogu (por. Mt 16, 24). Nic dziwnego, że św. Jan Chryzostom utożsamia wprost życie zakonne z ukrzyżowaniem mówiąc, że ten, „kto składa profesję monastyczną”, ten „jest ukrzyżowany”²² Ten ofiarniczy aspekt życia konsekrowanego wyraża się zwłaszcza w praktykowaniu ślubów zakonnych i w zachowywaniu reguły. Ofiara życia zakonnego na wzór Chrystusa nabiera sensu wówczas, gdy jest podejmowana w duchu miłości jako wyraz poddania się woli Boga. Dla osoby konsekrowanej Krzyż Chrystusa jest nie tyle symbolem lub odznaką, ale programem życia, które wieńczy chwałą zmartwychwstania. Ciało bowiem osoby konsekrowanej „ma pełny – w znaczeniu ludzkim – udział w życiu, śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa”²³

Jan Paweł II zachęca osoby konsekrowane do spoglądania na życie zakonne w świetle tajemnicy paschalnej: „Wasze życie w Kościele i świecie czerpie swój charakter i swą duchową moc z samej głębi tajemnicy Odkupienia”²⁴ Całokształt konsekracji winien zawierać aspekt nowości życia, który wyraża się w realizacji dobra i w nieustannym porzucaniu grzechu oraz wszelkiej niedoskonałości. Życie konsekrowane, które pełniej wszczepia w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, ma być ustawicznym wyborem większej miłości Boga. Właśnie miłość oblubieńcza jest także miłością odkupieńczą, i dlatego jest ona wezwaniem do pójścia za Jezusem aż po Krzyż, bowiem „ten, kto

²¹ VC 15.

²² *In epistola ad Hebraeos*, 15, 4; PL 63, 122.

²³ A. J. Nowak, *Osoba konsekrowana*. III. *Ślub czystości*, Lublin 1999, s. 417.

²⁴ J a n P a w e ł II, *Adhortacja „Redemptionis donum”* 1 (dalej: RD).

traci swe życie dla Chrystusa, ten je zachowa najpełniej” (Łk 9, 24)²⁵ Z tego względu i powołanie zakonne jawi się nam jako wezwanie do szczególnej służby w dziele odkupienia, wyznaczając życiu człowieka najgłębszy sens, a przede wszystkim nowy wymiar. Idący drogą rad ewangelicznych winni skoncentrować swe dążenia na wartościach nadprzyrodzonych. Dzięki temu stają się oni dla świata czytelnym znakiem miłości odkupieńczej. Papież przypomniał, że chrześcijańskie powołanie wymaga rezygnacji z programu życia, w którym na pierwszy plan wysuwa się kategoria posiadania – mieć. Powołanie chrześcijańskie zobowiązuje do programu skoncentrowanego na wartościach ludzkiej osoby, na osobowym *być* z właściwą mu transcendencją. W życiu konsekrowanym chodzi o to, by tworzyć swe człowieczeństwo w tej właśnie kategorii poprzez dar z siebie i odniesienie swego życia do Chrystusa, bowiem podąża się Jego śladami²⁶ Tak więc *pójście za Chrystusem* oznacza dążenie do jednoczenia swego życia z życiem Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego. Z uwagi na to, że Jezus pragnie ze swą miłością dotrzeć do każdego człowieka, osoby konsekrowane winny stawać się darem dla innych.

III. NAŚLADOWANIE PASCHALNEJ DROGI CHRYSSTUSA

Wprawdzie wszyscy wyznawcy Chrystusa wezwani są do naśladowania swego Mistrza, jednakże w szczególny sposób odnosi się to do osób konsekrowanych. Sobór Watykański II przypomniał, że zarówno małżonkowie, jak i kapłani, diakoni i ludzie cierpiący z powodu różnych nieszczęść i niesprawiedliwości powinni iść za Chrystusem „ubogim, pokornym i dźwigającym krzyż, aby zasłużyć na uczestnictwo w Jego chwale”²⁷ Ważnym rodzajem udziału w tej drodze jest męczeństwo, toteż wszyscy „winni być gotowi wyznać Chrystusa wobec ludzi i iść za Nim drogą Krzyża wśród prześladowań”²⁸ Osoby konsekrowane dokładniej jednak „naśladują wyniszczenie Zbawiciela i wyraźniej je ukazują, przyjmując ubóstwo w wolności synów Bożych i wyrzekając się własnej woli: poddają się oni mianowicie człowiekowi ze względu na Boga w sprawie doskonałości ponad miarę przykazania,

²⁵ RD 8.

²⁶ RD 4-5.

²⁷ KK 41.

²⁸ KK 42.

aby się w sposób pełniejszy upodobnić do Chrystusa”²⁹ Konstytucja *Lumen gentium* mówi tu o naśladowaniu Paschy Chrystusa na sposób męczeński poprzez szczególne zobowiązanie się do czystości, ubóstwa i posłuszeństwa na wzór Chrystusa.

Papież Jan Paweł II naucza, iż „podstawowy paschalny wymiar chrztu osiąga swój dojrzały owoc i swój prawdziwy rozkwit w konsekracji zakonnej, która w całkiem szczególny sposób jednoczy nierozdzielnie i wiecznie człowieka wierzącego ze śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa i sprawia, że żyje on w tym nowym życiu (por. Rz 6, 4), owocem Odkupienia”³⁰ W adhortacji *Redemptionis donum* Ojciec Święty dodaje, że powołanie zakonne „jest wewnętrznym spotkaniem z miłością odkupieńczą Chrystusa” Nawiązując do myśli apostoła Pawła na temat chrztu, Jan Paweł II określa profesję zakonną „nowym zanurzeniem się w śmierci Pana”³¹ Z tego względu konsekracja zakonna stanowi dopełnienie sakramentu chrztu świętego, jest głębszym wszczępieniem w Chrystusa i świadomym uczestnictwem w Jego śmierci i zmartwychwstaniu na drodze realizowania rad ewangelicznych. Chrzest więc prowadzi do „tajemnicy paschalnej jako szczytu i centrum Odkupienia dokonanego przez Chrystusa”³²

W celu pełniejszego odrodzenia w Chrystusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym niezbędne jest wyrzeczenie, duch ofiary, należący do istotnych elementów chrześcijańskiego powołania. Najskuteczniej jednak można osiągnąć zwycięstwo nad złem dzięki miłości Odkupiciela, która została zaszczerpiona w sercu osoby konsekrowanej. Miłość ta pozwala na przewyciężenie wszystkiego, co nie pochodzi od Ojca, lecz od ducha tego świata. Konsekracja zatem jako dopełnienie chrztu zawiera w sobie szczególne zobowiązanie do ustawicznego nawracania się do Boga i służenia Mu ze wszystkich sił. Ta wewnętrzna przemiana osoby konsekrowanej dopomaga do wyniszczenia w sobie skutków grzechu pierworodnego i równocześnie do głębszego wnikania w tajemnicę paschalną. Tego rodzaju pragnienie osób konsekrowanych zawiera się nie tylko w heroicznym oddaniu siebie Chrystusowi, ale także w poszukiwaniu pomnażania świętości osobistej i całego Kościoła³³ Jan Paweł II podkreśla, że należy jak najczęściej przychodzić do Chrystusa ukrzyżowanego, by w jego świetle odkrywać swoje posłannictwo, a także tajemnicę włas-

²⁹ Tamże.

³⁰ J a n P a w e ł I I, *O życiu zakonnym*, Warszawa 1984, s. 94.

³¹ RD 7.

³² Tamże.

³³ Por. KK 74.

nego człowieczeństwa. Wraz z Odkupicielem potrzeba dostrzegać cenę naszego zbawienia, a jednocześnie widzieć drogę wiodącą do zbawienia siebie i innych³⁴ W swoim wyniszczeniu, kenozie, Chrystus jako nasza Pascha wskazuje sens swojej odkupieńczej ofiary. Kenoza Chrystusa była wyrazem Jego bezgranicznej miłości. Konsekracja zakonna będąc ponownym zanurzeniem się w paschalnej tajemnicy Odkupiciela jest wezwaniem do dokonania ze swego życia ofiary doskonałej. Życie według rad ewangelicznych zakłada nie tylko potrzebę ukazywania Chrystusa w tajemnicy krzyża, ale też zaprasza do ciągłego umierania dla siebie i dla świata. Potrzeba zatem niejako zanurzyć się w krzyżu Chrystusa, aby wejść na drogę zbawienia. Świadomi uczestnictwa w zbawczym dziele Odkupiciela, zakonnicy powinni dopełniać w swym ciele „braki cierpień Chrystusa dla dobra Jego Ciała, którym jest Kościół” (Kol 1, 24). Tajemnica paschalna przeżywana na drodze rad ewangelicznych w ścisłej łączności z Jezusem Chrystusem prowadzi do pełni życia, jednakże zawsze za wzorem Zbawiciela – przez ofiarę, cierpienie i śmierć. Słusznie tedy Jan Paweł II mówi, że konsekracja zakonna jest zaczątkiem „nowego życia w Chrystusie i Kościele, co więcej – początkiem nowego stworzenia” (2 Kor 5, 17)³⁵ To „nowe życie” albo „nowe stworzenie” jest darem zmartwychwstałego Pana, a także owocem współpracy z Jego łaską. Rady ewangeliczne przyczyniają się również do oczyszczenia serca z niewłaściwych przywiązań, jak też do osiągnięcia duchowej wolności, podsycając wciąż żar miłości³⁶

Potrzeba ustawicznej odnowy ducha w życiu konsekrowanym przyczynia się do ukazywania światu zmartwychwstałego Chrystusa, a jednocześnie służy urzeczywistnianiu się Bożego planu odnowy całego stworzenia. Okolicznością sprzyjającą temu procesowi jest nieustanne dokonywanie wyboru największego Dobra, jakim jest Jezus Chrystus. Tajemnica paschalna, w którą wpisane jest życie konsekrowane, pomaga odkryć, że w dojrzewaniu do miłości Odkupiciela niezbędne jest ustawiczne trwanie w Chrystusie. Żyć bowiem paschalnym misterium to nic innego, jak zanurzyć swoje życie w Jezusie Chrystusie, z którego możemy czerpać skarby miłości³⁷ Także „bolesne sytuacje kryzysowe mają pobudzić osoby konsekrowane, by odważnie głosiły wiarę w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, a przez to stawały się widzialnym

³⁴ RD 1.

³⁵ RD 8.

³⁶ Por. KK 46.

³⁷ Por. A. J. Nowak, *Osoba konsekrowana. II. Ślub posłuszeństwa*, Lublin 1994, s. 260.

znakiem przejścia od śmierci do życia”³⁸ Zdaniem Papieża, gdy w konsekracji zakonnej dojrzewa zrozumienie Tajemnicy Odkupienia, wówczas „moce tajemnicy paschalnej przenoszone są na grunt człowieczeństwa”³⁹

Wskazując na Chrystusa jako na wzór życia doskonałego, Jan Paweł II mówi:

Jego sposób życia w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie jawi się bowiem jako najbardziej radykalna forma życia Ewangelią na tej ziemi, forma – rzecz można – Boska, skoro przyjął ją On sam, Człowiek-Bóg, jako wyraz więzi łączącej jednorodzonego Syna z Ojcem i Duchem Świętym. Oto dlaczego chrześcijańska tradycja mówiła zawsze o obiektywnej wyższości życia konsekrowanego⁴⁰

Wiadomo, że jedyną troską i zadaniem Zbawiciela było pełnienie woli Ojca i niepodzielna służba Królestwu. W Boskim Mistrzu mamy zatem najwyższy przykład i jednocześnie realizację dziewictwa, ubóstwa i posłuszeństwa. On jest najdoskonalszym Realizatorem tych wartości, które kształtują istotę życia konsekrowanego. Toteż i życie według rad ewangelicznych ma na celu doprowadzenie do szczególnego upodobnienia się osoby konsekrowanej do Chrystusa. Nic dziwnego, że Jan Paweł II nazywa życie konsekrowane „żywą pamiątką życia i działania Jezusa jako Wcielonego Słowa w Jego odniesieniu do Ojca i do braci”, a także „żywą tradycją życia i orędzia Zbawiciela”⁴¹

Paschalny wymiar swego życia osoby konsekrowane mogą urzeczywistniać w sposób pełniejszy poprzez ascezę. Jan Paweł II mówi, że asceza dopomaga im w pełniejszym „odnalezieniu się w Chrystusie ukrzyżowanym i zmarłym”⁴². To „odnalezienie się” w Chrystusie pozwala głębiej rozpoznać tajemnicę swego człowieczeństwa i prowadzi do odnowy „wewnętrznego człowieka”, mimo że niszczy „człowiek zewnętrzny” (por. 2 Kor 4, 16). Jan Paweł II wzywa, aby na nowo „odkryć praktyki ascetyczne, typowe dla duchowej tradycji Kościoła i danego instytutu” Papież podkreśla, że „praktyki te były i nadal są bardzo skuteczną pomocą w dążeniu do prawdziwej świętości” Uzasadniając potrzebę praktyk ascetycznych, Ojciec Święty mówi, że „asceza – przez to, że pomaga opanować i korygować skłonności ludzkiej natury zranionej przez grzech – jest niezbędnie potrzebna osobie

³⁸ VC 63.

³⁹ RD 10.

⁴⁰ VC 18.

⁴¹ VC 22.

⁴² RD 10.

konsekrowanej, aby mogła ona dochować wierności swemu powołaniu i iść za Jezusem drogą Krzyża” Tak więc i asceza praktykowana przez osoby konsekrowane ma swój paschalny wymiar. Adhortacja wskazuje na konkretne pola pracy nad sobą osób zakonnych. Wchodzi tu w grę umiejętność rozróżnienia duchów, bowiem – jak uczy Papież – pewne pokusy „za sprawą szatańskiego podstęp, przybierają pozór dobra” Stąd też dążenie do świętości wymaga „podjęcia duchowego zmagania” Symbolem owego zmagania „jest często tajemnicza walka, jaką toczy Jakub z Bogiem, aby uzyskać Jego błogosławieństwo i móc Go oglądać (por. Rdz 32, 23-31). W tym wydarzeniu sięgającym początków historii biblijnej, osoby konsekrowane mogą dostrzec symbol ascetycznego wysiłku, jaki muszą podjąć, aby rozszerzyć swe serce i otworzyć je na przyjęcie Boga i braci”⁴³

Nawiązując do sceny Przemienienia na Taborze, Jan Paweł II podkreśla, że Mojżesz i Eliasz „rozmawiali z Chrystusem o Jego tajemnicy paschalnej” (por. Łk 9, 31). Tajemnica *odejścia* Chrystusa wyraża głęboki sens życia duchowego osób konsekrowanych, które pomimo różnych wyrzeczeń i ofiar prowadzi do „ostatecznej światłości Zmartwychwstania”⁴⁴

W adhortacji *Vita consecrata* Jan Paweł II stwierdza, że osoby konsekrowane są świadkami Chrystusa w świecie. Pierwszą misję pełnią one wobec samych siebie, otwierając swe serca na działanie Ducha Chrystusa:

Ich świadectwo pomaga całemu Kościołowi zachować świadomość, że na pierwszym miejscu powinien zawsze stawiać bezinteresowną służbę Bogu, która stała się możliwa dzięki łasce Chrystusa udzielonej wierzącym przez dar Ducha Świętego. W ten sposób głoszone jest światu orędzie pokoju, który zstępuje od Ojca, poświęcenia, którego świadectwo dał Syn, i radości, która jest owocem Ducha Świętego⁴⁵

Tak więc, zdaniem Ojca Świętego, misyjność wynikająca z tajemnicy paschalnej znajduje swe urzeczywistnienie w życiu konsekrowanym. Współdziałając z postannictwem Jezusa Chrystusa, osoby konsekrowane przyczyniają się w szczególny sposób do dzieła odnowy świata. Poprzez pogłębianie świadomości swego powołania i wybrania przez Boga, stają się one „prawdziwym znakiem Chrystusa w świecie” Również ich życiowa postawa może być milczącym „przepowiadaniem Ewangelii”, zwłaszcza w sytuacji szerzącego się sekularyzmu. W każdej sytuacji osoby konsekrowane winny „dawać kon-

⁴³ VC 38.

⁴⁴ VC 40.

⁴⁵ VC 25.

kretnie świadectwo swojej przynależności do Chrystusa”⁴⁶ Pomimo bowiem widocznego zeświecczenia, które osiąga współczesny Kościół, można i dziś usłyszeć prośbę, jaką skierowali do Apostoła Filipa Grecy: „chcemy zobaczyć Jezusa” (por. J 12, 21).

W słowach tych wyraża się też pragnienie dzisiejszego świata, pragnienie zobaczenia Syna Bożego, szczególnie w tych, którzy swoje życie poświęcili dla Niego, żyjąc według rad ewangelicznych. Ich życie stanowi „uprzywilejowane świadectwo stałego poszukiwania Boga i bezwarunkowego poświęcenia się szerzeniu Królestwa Bożego”⁴⁷ Tak więc Jezus, którego chce zobaczyć i doświadczyć współczesny człowiek, powinien być widoczny zwłaszcza w życiu członków Jego Mistycznego Ciała.

Osoba konsekrowana, kierująca się ślubami ubóstwa, czystości i posłuszeństwa ma przede wszystkim ukazywać światu Bożą miłość. Świadczenie o Bogu, który jest Miłością, ma się wyrażać w całkowitym oddaniu się Jemu i służbie człowiekowi. Chodzi tu o porzucenie wszystkiego, co światowe, aby stać się zupełnie wolnym. Już pierwsi uczniowie Chrystusa zostali posłani do świata, sami nie będąc ze świata (por. J 17, 16.18), aby świadczyć o Bogu. Toteż i spotkanie człowieka żyjącego radami ewangelicznymi z innymi ludźmi winno być przede wszystkim ukazywaniem Boga, który jest Miłością. Ludzkość potrzebuje dziś świadectwa Odkupienia, które wyraża profesja rad ewangelicznych⁴⁸

Jednocześnie też życie według rad ewangelicznych stanowi jeden z pierwszych kroków, jakie wiodą człowieka ku doskonalszemu zjednoczeniu z Chrystusem. Same rady nie są celem, lecz środkiem do osiągnięcia doskonalszej miłości, która jednoczy świat z Bogiem. Zdaniem Jana Pawła II rady ewangeliczne pozwalają osobie konsekrowanej zrozumieć wezwanie do innego życia, którego korzenie tkwią w Jezusie Chrystusie. Ułatwiają one i umożliwiają, aby wobec świata być znakiem życia pełnego pokoju, którego źródłem jest Bóg. Papież podkreśla, że całkowite i wyłączne poświęcenie się Bogu poprzez śluby jest świadectwem wielkiej wartości życia, które swój początek i kres ma w Bogu. Stąd też mówi Papież: „Osoby, które poświęciły swoje życie Chrystusowi, muszą żyć pragnieniem spotkania Go, aby ostatecznie i na zawsze z Nim przebywać”⁴⁹ Jednakże oczekiwanie to nie może być pojmowane w sensie beczynności, lecz winno się wyrażać przez pracę i wypełnianie

⁴⁶ Tamże.

⁴⁷ J a n P a w e ł II, *O życiu zakonnym*, s. 81.

⁴⁸ RD 14.

⁴⁹ VC 26.

misji, by „Królestwo stawało się obecne już teraz” W tym kontekście Jan Paweł II przypomina, że życie konsekrowane wydawało zawsze obfite owoce także dla świata, bowiem osoby te pobudzają do pracy na rzecz sprawiedliwości, pokoju, przebaczenia i solidarności⁵⁰.

Dostrzegamy, że Jan Paweł II zaakcentował w szczególny sposób paschalny wymiar życia konsekrowanego. Życie osoby zakonnej realizuje się na bazie sakramentu chrztu i konsekracji, mającej żywe odniesienie do misterium paschalnego Jezusa Chrystusa. Pogłębiona świadomość własnego uczestnictwa w tym misterium ma przyczynić się do odnajdywania swojej tożsamości i sensu zachowywania praktyk życia zakonnego. Dawanie świadectwa Chrystusowi i ukazywanie Go swoim życiem oznacza dziś dla osób konsekrowanych objawienie zbawczej owocności śmierci i zmartwychwstania Pana. Przystawanie do misterium paschalnego w życiu osób konsekrowanych dokonuje się na bazie sakramentalnej i charyzmatycznej.

Należy zatem pogłębiać świadomość konsekracji zakonnej wyrażonej w ślubach, przywracając im należne miejsce w hierarchii wartości zakonnych. Przejawem zakorzenienia się osoby konsekrowanej w misterium paschalnym będzie poszukiwanie nowych sposobów wyrażenia ducha pokuty i ofiary, odpowiednich dla danego instytutu zakonnego. Sprawdzianem życia misterium paschalnym Chrystusa jest duch posłuszeństwa regule, otwartość na potrzeby Kościoła oraz ustawiczne umieranie „starego człowieka”, aby coraz bardziej umacniał się „człowiek nowy” Z tego względu potrzeba wciąż pytać siebie o związek praktyk ascetycznych z Chrystusowym umieraniem za życie świata. Ponowne przywrócenie życiu konsekrowanemu ducha pokuty i umartwienia w aspekcie paschalnego misterium nie jest problemem poszczególnych osób, lecz także sprawą wspólnoty zakonnej. Formacja permanentna dopomaga osobom konsekrowanym wciąż na nowo odkrywać możliwości i siły duchowe. Pójście za Chrystusem oznacza więc: „być zawsze w drodze, strzec się skostnienia i zeszywnienia, aby być zdolnym do dawania żywego i prawdziwego świadectwa Królestwu Bożemu na ziemi”⁵¹ W myśl nauczania Jana Pawła II życie konsekrowane, powiązane ściśle z paschalnym misterium Chrystusa, jest znakiem, że świat oparty na wartościach ewangelicznych, a zwłaszcza na miłości, jest możliwy.

⁵⁰ VC 27.

⁵¹ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. *Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych*, Warszawa 1990, s. 40. Por. także M. K. S u l e j, *Paschalny wymiar życia zakonnego*, [w:] Komisja Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Ogólnego, *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła*, Katowice 1994, s. 200.

BIBLIOGRAFIA

- Dąbrowski B., bp, Aggiornamento zakonów, „Ateneum Kapłańskie” 70(1967), s. 264-271.
- Gambari E., Życie zakonne po Soborze Watykańskim II, tł. E. Bielecki OCD, Kraków 1998.
- Holda K., CSsR, Życie konsekrowane. Refleksje teologiczne o życiu zakonnym, Warszawa 1979.
- Jan Paweł II, O życiu zakonnym, Warszawa 1984.
- Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Rozpocząć na nowo od Chrystusa. Instrukcja, Pallottinum, Poznań 2002.
- Misiurek J., ks., Charyzmatyczny wymiar życia konsekrowanego, „Życie Konsekrowane” 1(17)1998, s. 24-28.
- Nowak A. J., OFM, Osoba konsekrowana, t. I-III, Lublin 1992-1999.
- Paszkowska T., Apostolstwo konsekrowanych w Missio Ecclesiae, „Roczniki Teologiczne” 49(2002), z. 5, s. 165-186.
- Popławski J. M., ks., Obecność i misja Ducha Świętego w Kościele, „Życie Konsekrowane” 1(17)1998, s. 9-12.
- Przybylski B., OP, Istota życia zakonnego, „Ateneum Kapłańskie” 70(1967), s. 272-280.
- Wojtyła K., kard., Duchowość pasyjna i duchowość paschalna, „Ateneum Kapłańskie” 70(1967), s. 258-263.
- Zarzycki S., SAC, Apostolski charakter życia zakonnego, [w:] Vita consecrata. Adhortacja. Tekst i komentarze, Lublin 1999, s. 383-406.
- Zdaniwicz W., SAC, Wspólnota zakonna, „Ateneum Kapłańskie” 70(1967), s. 369-382.

DIMENSIONE PASQUALE DELLA VITA CONSACRATA

R i a s s u n t o

La vita di una persona consacrata si sviluppa sulla base del sacramento del battesimo e in forza della consacrazione religiosa legata fortemente al mistero pasquale di Gesù Cristo. L'approfondimento della propria consapevolezza circa la partecipazione a questo mistero porta al ritrovamento dell'identità e del senso di pratiche da osservare nella vita consacrata. Una prova di come viene vissuto il mistero pasquale di Cristo è costituita dallo spirito di obbedienza alla regola, dall'apertura ai bisogni della Chiesa, come anche dal continuo morire dell'uomo vecchio perché possa confermarsi sempre di più quello nuovo.

Słowa kluczowe: doskonałość, środki doskonałości, życie duchowe, Duch i duchowość, duchowość konsekrowana.

Key words: perfection, means of perfection, spiritual life, Spirit and spirituality, consecration life.